

SERİ

B

CİLT

XVII

SAYI

2

1967

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

ORMAN FAKÜLTESİ
DERGİSİ

ORMAN VE ORMANCILIK PROBLEMLERİMİZE TOPLU BİR BAKIŞ¹⁾

Konuşan:

Prof. Dr. Selâhattin İNAL

Sayın Dinleyenlerim ;

Sözlerime başlamadan önce, bu Töreni tertipleyen Türkiye Orman-
cılar Cemiyeti Sayın Yönetim Kurulu üyelerine, nazik davetlerinden ve
bana burada konuşma imkânını verdiklerinden dolayı, teşekkür ederim.
Ayrıca kendilerini bu Töreni düzenledikleri için tebrik etmek isterim.

Konuşma konumuz, Tertip Heyeti'nin isteği üzerine «Orman ve Or-
mancılık Problemlerimize Toplu Bir Bakış» olarak tesbit edilmiştir.

Aslında çok geniş olan bu konuyu, burada ancak zamanın müsaade-
si nispetinde ve ana hatları ile inceleyebileceğim. Bu arada ormancılı-
ğımızın amaçlarını, sorunlarını, bu sorunların nedenlerini ve çözüm
yollarını, objektif bir görüşle analitik bir kritiğe tâbi tutmaya, bunlarla
ilgili şahsi fikir ve düşüncelerimi arzetye çalışacağım.

Şimdi bu sıraya uymak suretile söze ormancılık politikamızın
amaçlarından başlayacağım.

I. Ormancılık Politikamızın Amaçları :

Ormancılık politikasına temel teşkil eden amaçlar, her memleketin
tabii, ekonomik, sosyal ve kültürel durumuna göre belli edilir. Fakat,
genel olarak üç unsurdan meydana gelir. Bunlar da :

---

¹⁾ Bu Konferans, Türkiye'de ormancılık öğretiminin yuzonuncu yıl dönümü
münasebetile 17.11.1967 günü Ankara'da Türkiye Ormancılar Cemiyeti tarafından
tertiplenen Tören'de verilmiştir.

1 — Ormanların korunması

2 — İşletilmek suretile topluma sürekli faydalar sağlanması

3 — Yetmediği takdirde orman varlığının imkân nispetinde artırılması'dır.

Her memleketin özelliğine göre bunlardan birisi veya ikisi ormancılık politikasının ağırlık noktasını teşkil eder. Türkiye ve benzeri memleketlerde koruma ve ağaçlandırma ön plândadır. Bununla beraber, her üç amacın organik bir sistem teşkil etmesi gerekmektedir. Başarılı bir politika bunları önemleri ve ağırlıkları ile dengeli bir şekilde yürüten bir politikadır.

Ancak, her memlekette olduğu gibi, Türkiye'de de ormancılık politikasının tesbit edilmiş amaçlarının başarı ile gerçekleştirilmesi bazı koşulların mevcut olmasına bağlıdır. Ama her şeyden önce, şu hususların devletçe ve milletçe bilinmiş ve samimî olarak kabul edilmiş bulunması gerekir.

1 — Ormancılık politikası diğer politikalara oranla ayrı bir özellik taşır.

2 — Büyük zorunluluklar olmadıkça bu politika değiştirilmemelidir.

3 — İktidar ve hükümet değişikliklerinin etkisinden uzak tutulmalıdır.

4 — Partilerarası rekabete konu yapılmamalı ve bu politikanın partilerüstü niteliği kabul edilmelidir.

Memleketimizde devletin ormancılık konusu ile yakından ve sürekli bir şekilde ilgilenmesi Tanzimattan sonra başlar. Bu ilgilenmenin başlıca noktasını devletin içinde bulunduğu mali kriz dolayısıyla ormanlardan gelir sağlamak düşüncesi teşkil etmiştir.

Bu sebeptendir ki, güdülen ormancılık politikası daha çok ormanlardan bol ölçüde faydalanma ve bir de bu varlığı yetersiz ölçüler içerisinde koruma temeli üzerine oturtulmuştur.

Bu görüş ve düşüncenin mahsülü olarak ortaya konan 1870 tarihli ilk Orman Nizamnamesi'nde faydalanma ve koruma hükümleri dışında ormanların imarı, bakımı, varlığının artırılması, düzenli bir ormancılık işletmesi ve ormanların çeşitli kolektif hizmetleri ile ilgili hükümlere yer verilmediği görülür.

Memleketimizde tam bir ormancılık politikasının ortaya çıkabilmesi için 1937 yılına kadar beklemek gerekmiştir. Böyle bir politika- nın ifadesi halinde 1937 yılında yürürlüğe giren 3116 sayılı Orman Kanu- nu, Türkiye'de ormanı ekonomik, sosyal ve kollektif fonksiyonları ile mil- li bir varlık olarak mütalâa eden, modern ormancılık işletmesinin kuru- luş ve gelişme imkânlarını hazırlamak isteyen, mevcut ormanları kalite- si bakımından yükseltmek ve kantitesi bakımından arttırmak amacı- nı toplu bir şekilde güden ilk orman kanunudur.

Yine 1937 yılında yürürlüğe giren 3204 sayılı Orman Genel Müdürlü- ğü Teşkilât Kanunu da aynı amaçlarla meydana getirilen ve bütün or- mancılık hizmetlerini bir bütün halinde bünyesinde toplayan ilk orman teşkilât kanunudur.

Gerek bu kanunların gerekçelerinde, gerekse o tarihlerde başta Atatürk olmak üzere yetkili devlet adamlarının bu kanunların yürürlü- ğe girmesi münasebetile yaptıkları beyanlarda her ormancılık politika- sının iktifa etmesi gereken, yukarıda belirtilen, üç ana amaç açık olarak ifade edilmiştir.

3116 sayılı Orman Kanunu muhtelif tarihlerde değişikliğe uğratıl- mış ve 1956 yılında yürürlüğe giren 6831 sayılı Orman Kanunu ile de yürürlükten kaldırılmıştır. Fakat kanunun değişmesine rağmen devletin gütmekte olduğu ormancılık politikası amaçlar bakımından bir değişik- liğe uğramamıştır. Bu amaçlar, 1961 tarihinde yürürlüğe giren Anayasa- mızın ilgili hükümleri ile de perçinlenmiştir.

Bu kısa açıklamadan da anlaşılacağı üzere, Türkiye ormancılık poli- tikası doğru bir istikamete yöneltmiş ve amaçları da uygun olarak seçil- miştir. Bu amaçları gerçekleştirmek üzere, geniş bir teşkilât kurulmuş ve bu teşkilât teori ve tatbikat bakımından iyi yetişmiş bir personel kad- rosu ile de donatılmıştır.

II. Ormancılık Politikamızın Sorunları :

Memleketimizde ormancılık politikası doğru bir istikamete yönél- tildiği, geniş bir teşkilât kurulduğu ve teşkilât yeter kalitede ve kantite- deki personel ile donatıldığı halde, memleketin yıllardır çözülmeyen ve gün geçtikçe kronik bir hal alan bir ormancılık dâvası vardır. Bu dâ- va çözümlenmediği içindir ki :

Ormancılık politikası amaçlarının ağırlık noktasını teşkil eden **korunmayı**, bütün gayretlere rağmen gerçekleştirmek mümkün ola-

mamıştır. Ormanların mülkiyet hukuku emniyet altına alınamamış, sınırlama işleri bitirilememiş ve yapılanlar da yeterli nitelikte olamamıştır. Bu sebeptendir ki, ormanlarımızın gerçek sınırını ve sahibini kesin olarak bilemiyoruz. Sayıları binleri aşan mülkiyet dâvaları mahkemelerde sıra beklemektedir.

Hayvan ve özellikle keçi otlatması, yangınlar, tarla açmaları, izinsiz kesimler ve orman içindeki yerleşmelerle orman varlığımız hızla azalmaktadır.

Bu ölçsüz tahriplerin sonucunda memleketin ikliminde ve suların akış rejiminde düzensizlikler olmaktadır. Özellikle suları tutan ve akan suları frenleyen, faktörün ortadan kalmasıyla dereler ve çaylar başıboş akmakta verimli topraklar ve meskûn yerler büyük tehlikelerle karşı karşıya kalmaktadır. Memleket bu yüzden her yıl milyonlarca liralık mal zararına ve ayrıca can kaybına uğramaktadır. Zarar bununla da kalmaktadır. Türk Milletinin ve devletin hertürlü kaynağı ve dayanağı olan toprak cevheri memleketi saran erozyonlarla elden gitmekte ve eksistans imkânları temelinden sarsılmaktadır.

Ayrıca orman tahrip edildikçe bu bölgelerde oturan halk fakir ve perişan bir hâle düşmekte, yapacak odunun azalması ithalat zorunluluğunu doğurmakta, yakacak odun darlığı da tarımın hakkı olan gübrenin tezek şeklinde ocaklarda yakılmasına yol açmaktadır.

Teşkilâta görev almış teknik ve meslek dışı personelin bütün çabalarına rağmen, Türkiye Ormancılığı için hayati bir önem taşıyan koruma fonksiyonu yerine getirilemeyince, ormancılık politikamızın ikinci önemli amacını teşkil eden **sürekli faydalanmayı** da arzu edildiği gibi düzenlemek kâbil olamamaktadır.

Düzenli ve sürekli bir ormancılık işletmesi için şart olan amenajman plânlarımız henüz tamamlanmadığı gibi, ormancılık politikası tedbirlerinin dayanağı olması gereken orman envanterimiz de yeterli doğrulukta yapılmamıştır.

Devlet ormanlarının, köylü halk lehine ağır faydalanma hakları ile yüklü olması, devlet orman işletmelerini güç durumlara düşürmekte ve aşırı kesimler yapılmasını zorlamaktadır.

Üretim ve değerlendirme metodlarının daha modern bir hâle getirilmesi için büyük ölçüde revizyonlara ihtiyaç duyulmakta ve yapılmasına çalışılmaktadır.

Devlet orman işletmelerinin kuruluşlarını tamamlayabilmeleri için

yol, bina, transport tesisleri ve benzerleri bakımından büyük yatırımlar yapılması gerekmektedir.

Türkiyenin orman varlığı 10,5 milyon hektardır. Bunun melekete genel alanına oranı % 13,7'dir. Halbuki Türkiye'de bir taraftan bozulan bitki örtüsü, toprak ve su dengesinin düzeltilmesi, diğer taraftan artan nüfusun orman ürünlerine olan ihtiyacının karşılanması için bu oranın % 20 - 25'e çıkarılması gerekmektedir.

Bunun için su toplama havzalarındaki mutlak orman topraklarından başlamak suretile geniş alanlarda ağaçlandırma yapmak lâzımdır. Kaldı ki, mevcut ormanların 2/3'ü yani yaklaşık olarak 6,5 milyon hektarı bozuk ormandır. Bu ormanların en az yarısında yani 3-4 milyon hektarlık kısmında ağaçlandırma yapılması zorunluğu vardır.

Ancak, ağaçlandırma plânları gereğince öngörülen sahaların ağaçlandırılması mülkiyet ve tahdit anlaşmazlıklarının çözümlenmemiş bulunması dolayısıyla realize edilememekte ve bu yüzden halk ile orman idaresi arasında yeni yeni problemler ortaya çıkmaktadır. Birçok yerlerde ağaçlandırma faaliyetleri mahalli halkın direnmeleri ve engellemeleri ile yürütülemez bir safhaya gelmiş bulunmaktadır.

Diğer yönden, Türkiye ormancılık politikasının buraya kadar sayılan ana amaçları yanında araştırma, eğitim, propaganda, yayın ve benzeri diğer yan amaçları da vardır ki, bunların da yeteri derecede gerçekleştirildiği iddia edilemez.

Bu açıklamalar göstermektedir ki, Türkiye ormancılığının çözümlenmesi gereken çok sayıda çeşitli ve gerçekten çetin sorunları vardır.

III. Ormancılık Sorunlarının Nedenleri :

Bu sorunların çözümü, herşeyden önce problemleri doğuran gerçek nedenlerin bilinmesine ve giderilmesine bağlıdır. Sorunları doğuran nedenler çok çeşitli olup, bunları tabii, ekonomik, sosyal, kültürel ve tarihi kaynaklarda aramak gerekir Ama bu nedenleri üç ana grupta toplamak mümkündür.

- 1 — Tabiat, ağaç ve orman sevgisinin azalması,
- 2 — Ormancılık politikasındaki istikrarsızlık ve amaçlara riayetsizlik.
- 3 — İhtiyaç ve servet (vasıta) arasındaki dengesizlik.

Şimdi bunları sırayla ve ana hatları ile açıklamaya çalışacağım.

1 — İtiraf etmemiz gerekir ki, memlekette aydın ve cahil hepimizde tabiat, ağaç ve orman sevgisi ve duygusu azalmış bulunmaktadır. Azalmış diyorum ,çünkü, aslında Türk Milletinin ruhunda bu sevgi ve duygu mevcuttur. Fakat bu duygu zamanla ve türlü nedenlerle kül ve kabuk bağlamıştır. Memnurlukla belirtmek gerekir ki, aydın çevrelerde, basında, ordu içinde ve okullarda orman lehine ve bunun taşıdığı milli değere karşı yakın bir ilgi ve inanç hızla gelişmekte ve yayılmaktadır. Ancak bu inanç henüz aydın çevrelerden halk arasına kadar yeteri derecede inememiş ve dağılamamıştır.

2 — Yine üzülerek ifade etmek lâzımdır ki, Türkiye ormancılık politikasının en çok muhtaç olduğu oturmuşluk bugüne kadar sağlanamamış ve amaçların gerçekleşmesinde sadakatsizlik ve ahda vefasızlık gösterilmiştir.

Ne yazıktır ki, Türkiye ormancılığı bu yüzden çok ama pek çok zarar görmüştür.

Bu konuyu açıklamak maksadile önemli gördüğüm bazı noktalara değinmeyi lüzumlu görüyorum

A — Ormancılık Politikasında İstikrarsızlık :

Toprak hukukunun düzenlenemediği, mülkiyet ve orman kadastrosu işlerinin tamamlanamadığı ülkelerde, ormancılık politikasının, dolayısıyla orman kanununun ve ormancılık hizmetlerinin temeli niteliğindeki orman tarifinin sık sık değiştirilmesi hukuki yönden olduğu gibi, ormancılık ilim ve tekniği yönünden de büyük ölçüde sakıncalıdır

Hal böyle iken memleketimizde orman tarifi 1937 yılından bu güne kadar sırasile 1945, 1950 ve 1956 yıllarında çıkarılan 4785, 5653 ve 6831 sayılı kanunlarla üç defa değiştirilmiştir. Her değişme temelden bir sarsılışa yol açmış ve bir önceki kanunun orman saydığı yerlerin bir kısmını yeni kanunla orman sayılmamıştır. Hep bilindiği üzere bu yıl, orman kanunumuzdaki orman tarifini değiştirmek için yeni bir teşebbüse daha girişilmiştir.

Orman kavramında olduğu gibi, orman mülkiyet rejiminde de büyük istikrarsızlıklar olmuş, bir yandan orman mülkiyet neveleri sayı bakımından değişikliğe uğrattılırken, diğer yandan devletten başkasına ait olan ormanların kamulaştırılması, devletleştirilmesi yollarına gidilmiş, fakat sonradan bazı koşullara bağlı olarak bunların iadesi kabul edilmiştir.

Orman içinde ve kenarında oturan vatandaşların devlet ormanlarından faydalanması konusunda da kısa sürelerle büyük değişiklikler yapılmıştır.

Orman tarifi, mülkiyet rejimi ve ormanlardan faydalanma haklarında müşahede ettiğimiz bu istikrarsızlığı ormancılığımızın diğer alanlarında da görmek mümkündür.

B — Amaçlara Riayetsizlik :

Türkiye ormancılık politikasındaki istikrarsızlık gibi, amaçlara riayetsizlik de üzerinde durulması gereken çok önemli bir noktadır.

Daha önce de ifade edildiği üzere, ormancılığımızın ana amaçları, ormanları korumak, bunlardan devamlı faydalanmak ve gerektiği kadar ağaçlandırma yapmak olarak tesbit edilmiştir.

Aslında ileri memleketlerde olduğu gibi, bizde de, bu amaçların ahenkli bir şekilde koordine edilmesi ve gerçekleştirilmesi lâzımdır.

Halbuki tatbikatta inhiraflar olmuş ve güçlükler aşılamayınca kolayca yönelinmiştir. Nitekim amaçların en başında gelen korumanın,

1 — Ormanların kadastrounun yapılması ve sınırlarının tesbit edilmesi,

2 — Orman mülkiyet rejiminde oturmuşluğun sağlanması ve ormanların gerçek sahipleri ile belli edilmesi,

3 — Orman içinde ve kenarında oturan vatandaşlarla devlet ormanları ilişkilerinin, özellikle faydalanma haklarının düzenlenmesi gibi ökoşulları zor görüldüğü için yerine getirilememiş ve aslında bir sonuç niteliğini taşıyan zabıta ve zabıta üzerinde durulmuştur. Bu tutum ormanların ne teknik ne de zabıta anlamında korunmasını mümkün kılmıştır.

Bu yetmiyormuş gibi, bir de orman suçlarının affı için sık sık kanunlar çıkarılmıştır.

Koruma, kendinden beklenen fonksiyonu ifa edemeyince, düzenli ve sürekli faydalanma amacı daha çok artan ihtiyaçları karşılamaya ve ormanlardaki mevcut ağaç servetini çıkarmaya yöneltilen bir faaliyet niteliğini almıştır.

Aynı nedenlerledir ki, **ağaçlandırma** konusunda da özlenen randıman sağlanamamıştır, ormanların bakımı ve imarı işlerinde ister istemez aksaklıklar ve eksiklikler olmuştur.

Halk, ormancılık politikasındaki bu istikrarsızlık karşısında kanunların kolaylıkla ve sık sık değişebileceği kanısını edindiği ve ayrıca çıkmış bulunan kanunların mutlaka uygulanacağına da inanmadığı içindir ki, ormancılık konusunda devlete karşı olan inancını kaybetmiştir. Bunun bir sonucu olarak, memleketimizde eskiden beri orman kanunlarının çıkışından önce ve sonra ormanlar büyük ölçüde tahrip edilmiştir.

3 — İhtiyaç ve imkân (Vasıta) Dengesizliği :

Ormancılık sorunlarının doğuşunda rol oynayan en önemli faktör, orman ürünlerine olan ihtiyaçla bunu karşılayacak kaynaklar arasındaki dengesizliktir. Ancak ihtiyaç ve kaynak arasındaki dengesizlik, sadece orman ürünlerine olan ihtiyaçtan değil, bir de tarım arazisi ve otlatma alanı bakımındandır.

Türkiye'de mevcut 35 bin köyün hemen varısı, 9 milvona yaklaşan nüfusu ile orman içinde ve kenarında yaşar. Buradaki halk, geçimini tarım hayvancılık ve ormancılık yolu ile sağlar. Halkın ormanlardan yararlanması, orman ürünlerinden çeşitli şekillerde fayda edinmek ve bir de orman işletmelerinde iş bulmak suretile olur.

Zamanla nüfus arttığı, genel hayat standardı yükseldiği, ihtiyaçlar çoğaldığı ve çeşitlendiği ve fakat buna paralel olarak primitif tarım ve hayvancılık metodlarında gerekli ıslahat yapılmak suretile verimde artış ve ayrıca ormancılık işletmelerinde gerekli entansite sağlanmadığı içindir ki, mevcut tarım ve otlatma alanları büyüyen ihtiyacı karşılayamamaktadır.

Halk içine düştüğü geçim sıkıntısını, daha kolay bir yoldan yani ormandaki ormanlardan izinsiz faydalanmalarla gidermek istemektedir.

Bu ise, ormancılık yönünden ihtiyaç ve mevcut servet arasındaki dengesizliği hızla arttırmakta ve ormancılığı çözümü gün geçtikçe güçleşen bir sorunla karşı karşıya bırakmaktadır.

Yukarıda da ifade edildiği üzere, ormanlarımız bugünkü hali ile gerek kantite gerekse kalite bakımından ihtiyaçlarımızı karşılayacak nitelikte değildir.

Son yılların resmi istatistiklerine göre ormanlarımızın yıllık verim tutarı (net artım) ile yıllık kesim miktarı, birbirine eşit olup, yaklaşık olarak 13 milyon m³ tür (1;2).

1) FAO. World Forest Inventory 1963. Rome, 1966.

2) Orman Genel Müdürlüğü Çalışmaları 1967.

Yine resmi istatistiklere göre, ithalat ve ihracat da gözönünde tutulmak suretile tüketim miktarı, pek küçük farkla kesim miktarına eşit, yani yuvarlak hesap 13 milyon m³ tür. Bunun % 80'i yakacak ve % 20 'si de yapacak odun olarak tüketilmektedir (1).

Ancak, gerçek tüketim miktarı bunun çok üstündedir. Zira memleketimizde bir de halk tarafından yapılan izinsiz kesimler vardır.

Taminlere göre, resmî ve gayri resmî yollarla yapılan tüketim tutarı, adam başına 0,730 m³ tür (2). Bugünkü nüfusumuz 32 milyon olarak kabul edilecek olursa gerçek tüketim miktarı 23 milyon m³'ü bulur ki, bu miktar, ormanlarımızın yıllık verim tutarının (net artım) iki misli kadardır.

Yapılan hesaplara göre, gerçek tüketimin % 65 i orman içi ve civarı köylerde, % 26 sı şehir ve kasabalarda ve % 9 u da orman dışı köylerdedir (3).

Bu kısa açıklamadan anlaşılmaktadır ki, memleketimizde orman ürünlerine olan ihtiyaçla bu ihtiyacı karşılayacak imkânlar arasında büyük açık mevcuttur. Bu açık, özellikle nüfusun hızla çoğalması, ihtiyaçların çeşitlenmesi ve kabarması karşısında yıldan yıla artmaktadır.

Daha önce de ifade edildiği üzere, tarım, arazisi ve otlatma sahası bakımından ihtiyaç ve vasıta ilişkisi, ormancılık alanındaki gibi, olumsuz bir gelişim göstermektedir. Mevcut tarım arazisi ve otlatma alanları bugünkü kullanma sistemleri ile ihtiyacı karşılayamamaktadır. Bu durum özellikle ormaniçi köylerde en ekstrem bir safhaya girmiş bulunmaktadır.

IV. Ormancılık Sorunlarımızın Çözüm Yolları :

Buraya kadarki açıklamalarla, ormancılık politikamızın amaçlarını, sorunlarını ve bu sorunların gerçek nedenlerini ortaya koymaya çalıştım. Karşılaştığımız ormancılık sorunlarının çözümlenmesi, hiç şüphesiz bu sorunları doğuran gerçek nedenlerin, uygun tedbirler alınmak suretile giderilmesine bağlıdır.

Şimdi bu tedbirlerin neler olabileceğini sırasile açıklamaya çalışacağız.

* * *

1) Orman Genel Müdürlüğü çalışmaları 1967

2) İnal, S. Ormanlar ve Yerleşmeler Arasındaki Münasebetler. İ. T. Ü. Mimarlık Fakültesi Şehircilik Kürsüsü Yayını No. 3. İstanbul 1966.

3) İnal, S. Türkiye Ormancılığının Ana Dâvası. Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Yayınlarından. Ankara 1959.

Ormancılık sorununun **birinci** nedenini teşkil eden, **ağaç, orman ve tabiat sevgisi yetersizliğinin giderilmesi, bu sevgi ve duygunun halka benimsetilmesi**, herşeyden önce, bir öğretim ve eğitim meselesidir.

Bu konuda başta Orman Genel Müdürlüğü olmak üzere, muhtelif devlet daireleri ile, diğer meslek ve meslek dışı kurumlar gereken çabayı harcamaktadır. Ancak bu konudaki çalışmalarımızın en verimlisi, okul larda ve kırsalalarda olacaktır. Çeşitli yayın ve propaganda vasıtalarından da bol ölçüde faydalanmamız gerekmektedir.

Genel kültür seviyemizle ilgili olan bu konuda özlenen amaca ulaşmak belki uzun yıllar beklemeyi gerektirecektir. Onun içindir ki, çalışmalarımızı hızlandırmak, genişletmek ve daha da sistemli bir hâle getirmekte zorunluluk vardır.

* * *

Ormancılık sorunlarımızın **ikinci** ve önemli nedeni olarak ortaya koyduğumuz ve Ormancılığımızın gelişmesini olumsuz etkileri ile büyük ölçüde engelleyen, **ormancılık politikamızdaki istikrarsızlık ve amaçlara riayetsizlik** aslında 1961 tarihli Anayasa'mızın getirdiği hükümlerle önlenmiş bulunmaktadır.

Ormancılık politikasının daha önce tesbit edilmiş bulunan amaçlarını kesin olarak tevid eden Anayasa'nın ormanların küçülmesini, ormanların tahribine yol açacak siyasi propagandalar yapılmasını ve orman suçları için genel af çıkartılmasını önleyici hükümleri, Türkiye ormanlarının bunca yıldır uğradığı tahriplerin ve zamanla elden çıkması tehlikesinin kamu vicdanında uyandırdığı haklı reaksiyonun bir ifadesidir.

Yurdumuzun ormansızlaşması ve yer yer çoraklaşması sonuncunda ortaya çıkacak felâketin büyüklüğünü her zaman gözönünde tutmamız ve Anayasanın bu kaygı ile getirmiş olduğu hükümlerine saygı ve sadakat göstermemiz, her kademedeki politikacılarımız da dahil olduğu halde hepimizin borcudur.

* * *

Türkiye ormancılığının çözümü en güç olan sorunu, orman içinde ve kenarında oturan vatandaşların geçimlerinin sağlanması bakımından sahip buldukları **imkânlar ile ihtiyaçları arasındaki açığın kapanması** ve bu açığı arttıran nedenlerin tezelden ortadan kaldırılmasıdır.

Bu bölgede yaşayan vatandaşların ihtiyaçları sadece orman ürünleri bakımından değildir. Böyle olmadığı içindir ki, sorunun çözüm yolunu tek başına ormancılıkta aramak yanlıştır. Bir an için, bu bölgelerdeki bütün ormancılık işlerinin düzenlendiği kabul edilse bile, problem

yine çözümlenmiş sayılamaz. Zira mevcut ormanlarımız, bu bölgelerin 9 milyona yaklaşan ve gün geçtikçe artan nüfusunu ne ürünleri ne de yeni açılacak iş imkânları ile besleyebilir. Bu hali ile sorun, tek başına bir ormancılık problemi olmayıp, çeşitli yanları bulunan sosyo-ekonomik bir nitelik taşımaktadır.

Köylünün eskiden beri orman kaynağı yanında geçimini sağlamada faydalandığı tarım arazisi ve otlatma alanı, niteliği ve niceliği bakımından ihtiyaçları karşılayamaz bir hâle gelmiştir. Nüfusun günden güne çoğalması, bu bölgelerdeki gizli işsizliği, dolayısıyla geçim sıkıntısını ve huzursuzlukları arttırmıştır.

Bu sebeplerdir ki, bir yandan yaşama alanını, başka bir deyimle toprağı ve diğer tabiat kaynaklarını, ormancılık, tarım ve hayvancılık sektörü de dahil olduğu halde, birlikte ele almak ve faydalanmayı bir bütün halinde düzenlemek, diğer yandan da çevrede yaşayan insan topluluğunu en isabetli bir şekilde yerleştirme ve iş sahibi yapma suretile değerlendirmek ve dolayısıyla kalkındırmak lâzımdır.

Buna göre hizmetin bir yönü, **araziden faydalanmanın düzenlenmesi**, ikinci yönü de bir **iskân ve kalkındırma** işi olmaktadır.

Araziden faydalanmanın düzenlenmesi, tabiat kaynaklarının envanterinin yapılması ve bu kaynaklardan faydalanmanın plânlanması ile olur. Bu iş ele alındığı takdirde, gerekli toprak haritası çıkartılmış, buna dayanmak suretile memleketin fiziksel, ekonomik, sosyal, kültürel ve stratejik koşullarına göre arazi kullanma kabiliyeti sınıflandırılmış, böylece orman, tarım, hayvancılık, endüstri ve iskân gibi çeşitli sektörlerin çalışma alanları, ileri ve objektif metodlarla kesin bir şekilde birbirinden ayrılmış olur. Her sektör, kendisine ayrılan arazide, çalışma ve çatışmalardan kurtulmuş olarak modern ve teknik usullerle rentabl bir şekilde çalışmak ve birim sahadaki verimini arttırmak imkânına kavuşmuş bulunur.

Bu konuda muhtelif devlet dairelerinin yaptığı ve yapmakta olduğu çalışmalar vardır. Nitekim Toprak - Su Genel Müdürlüğü bu işi, bütün memleket alanını kapsamak üzere 3,5 yılda bitireceğini ummaktadır(1). Aslında tabii, ekonomik, sosyal, kültürel ve stratejik yanları bulunan bu komplike çalışmanın hâlen yapıldığı gibi, istikşafi nitelikte değil, detaylı bir şekilde yapılması ve işin muhtelif meslek mensuplarının katılması meydana gelecek karma heyetler tarafından yürütülmesi gerekmektedir.

1) Topraksu Genel Müdürlüğü, TOPRAKSU dergisi Sayı: 23. 1966.

Böyle bir çalışmaya, yapılması zorunlu bulunan toprak ve tarım reformu ve memleket kalkınması bakımından da büyük ihtiyaç vardır. Uzun süreli de olsa, bunu, bütün gücümüzü bir araya getirmek, aynı amaca aynı metodla yönelmek suretile, sistemli bir şekilde ve memleket ölçüsünde başarmak zorundayız.

Yoksa birçok sorunlarımız, çözümlenmemiş olarak gelecek kuşaklara devredilecektir.

İskân ve kalkındırma, yapılması gereken işin ikinci ve en önemli kısmını teşkil eder. Bunun için herşeyden önce, ormanlık bölgelerde bir beşeri envanter yapılması ve mevcut tabiat kaynaklarının ve bulunacak diğer imkânların, insan besleme potansiyelinin ortaya konması gerekir. Bu suretle orman içi ve kenarı köylerden hangilerinin oldukları yerde kalkındırılacağı, hangilerinin başka yerlere kaldırılacağı, hangilerinin birleştirileceği veya çevreleri için merkez köyler haline getirileceği ortaya konmalıdır.

Zira orman içi ve kenarı köylerden bir kısmının birleştirilmesinde, bir kısmının merkez köyler haline getirilmesinde, bazılarının da başka yere kaldırılmasında genel kalkınmayı sağlama bakımından, zorunluluk vardır. Bu sebeptendir ki, rasyonel toplum kalkınmasını isabetli bir iskân politikası ile birlikte ele almak şarttır. Nitekim Orman Genel Müdürlüğünün orman içi ve kenarı köylerden yaklaşık olarak 6000 tanesi üzerinde yaptığı araştırmalara göre, 4000 köyün yerinde kalkındırılmasının mümkün olacağı ve 2000 tanesinin de başka yerlere kaldırılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Gerek bir iç iskân işi olan köy nakli, gerekse köy kalkındırılması, çok çeşitli yanları bulunan büyük bir devlet hizmetidir. Zira işin etüd, plânlama ve uygulama gibi muhtelif dönemlerinde, tabii, ekonomik, sosyal, kültürel, politik, stratejik hattâ psikolojik faktörlerin gözönünde tutulması ve hesaba katılması lâzımdır. Bunun içindir ki, orman içi köylerin kaldırılması ve kalkındırılması 3116 ve 6831 sayılı Orman Kanunlarında olduğu gibi, Orman Genel Müdürlüğünün değil, bu maksatlarla kurulmuş devlet dairelerinin işi olmalı ve Orman Genel Müdürlüğü, çalışmalara ancak kendi payına düşenleri yapmak suretile katılmalıdır.

Yerinde kalması uygun görülen köylerin durumlarının ıslâhı ve hayat seviyelerinin yükseltilmesi toplum kalkınması ile gerçekleştirilecektir. Bu alandaki çalışmalar bir bölgesel kalkınma niteliğine ulaştırılmalı ve gerekli küçük bölge plânları İmar ve İskân ve Köy İşleri Bakanlığı ile Devlet Plânlama Teşkilâtınca hazırlanmalıdır. Diğer devlet daireleri bu hazırlığa kendi alanlarında yardımcı olmalıdır.

Plân, Köy İşleri Bakanlığı ile diğer ilgili bakanlıklar tarafından uygulanmalıdır.

Kalkındırılması plânlaştırılan orman içi ve kenarı köylerde tarım, ormancılık, hayvancılık entansif bir hale getirilmelidir. Kara avcılığı, su ürünleri ve madenler gibi tabiat kaynaklarımız rasyonel ve rentabl bir şekilde değerlendirilmelidir.

Lokal imkânlarla göre, et. süt endüstrisi, meyvecilik, sebzeçilik, konserveçilik, ipekçilik, arıcılık, dokumacılık ve diğer küçük el sanatları geliştirilmelidir.

Kredi, üretim, tüketim, işletme ve satış kooperatifleri kurulmalıdır.

Tarım, hayvancılık ve ormancılık alanındaki boşluklar her bölgenin ham madde, iş gücü ve pazar durumu gözönünde tutularak endüstriyel tesislerle doldurulmaya çalışılmalıdır. Zira bu bölgelerde yaşayan vatandaşların kalkınmasını tek başına toprağa bağlamak doğru bir yol değildir. Kalkınan milletlerin başarıya ulaşmasında endüstrinin büyük rolü olmaktadır. Bu gerçeği gözönünde tutarak endüstrimizi birçok memleketlerde olduğu gibi yurda yaymak ve artan nüfusu endüstriye çekmek zorunluluğu vardır.

Kaldı ki, tarımsal kalkınmanın da endüstrileşmeye büyük ölçüde ihtiyacı bulunmaktadır.

Ayrıca, memleketimizin dağ ve deniz turizmi bakımından sahip olduğu müstesna güzelliklerini ve özelliklerini değerlendirmek suretile bu gibi bölgelerin turistik potansiyelini harekete getirmek. bu arada pansiyonculuğu orman içi ve kenarı köylere kadar yaymak lâzımdır.

Kalkınma hareketi halka bir heyecan halinde benimsetilmeli, merkezi ve mahallî idare ile halk arasında sıkı işbirliği sağlanmalı ve çalışmalar demokratik bir hava içinde yönetilmelidir.

Orman içi ve kenarı köylerden yerinde kalkındırılması mümkün görülmeyenlerin **başka yerlere nakli** bir iskân işi olup, görülmesi çok zot bir hizmettir.

Orman içi ve kenarı köylerden ormana zarar verenlerin başka yerlere yerleştirilmesini, yeni Anyasamız mümkün kılmıştır. Ama büyük zorunluluklar olmadıkça bu yola gidilmemelidir.

Mali külfetlerin ağırlığı bir yana, Türk köylüsü doğup büyüdüğü yere, baba ocağına çok bağlıdır. Yeni yerleşmelerde büyük avantajlar sağlanmadıkça göç edenlerin memnun olmaları mümkün değildir. Bu-

nun içindir ki, köyleri birleştirme ve bazılarını merkez halinde geliştirme yoluna gitmelidir. Böylece kamu hizmetlerinin dağılımı önlenmiş para ve emek tasarruf edilmiş olur.

SONUÇ

Buraya kadar yapılan açıklamalar göstermektedir ki, geniş anlamı ile ihtiyaç ve imkân dengesizliğinden diğer bir deyimle geçim darlığından doğan ve halk ile hükümetler arasında anlaşmazlıklara yol açan sorunun çözümü, bir yandan ergeç yapmak zorunluluğunda bulunduğumuz arazi sınıflandırılmasına dayanmak suretile toprağın ve diğer tabiat kaynaklarının en prodüktif ve rantabl bir şekilde işletilmesine ve değerlendirilmesine, diğer yandan bu bölgelerde yaşayan vatandaşların, isabetli bir yerleştirme ve toplum kalkınması yolu ile kalkındırılmasına bağlıdır.

Burada ileri sürülen düşünce ve tekliflerin gerçekleştirilmesi, hiç şüphesiz kolay değildir. Özlenen sonuca ulaşabilmek, büyük külfetleri ve masrafları gerektirecektir.

Ama, vatan topraklarını korumak ve sayısı 9 milyona yaklaşan ve hayatları toprak ekonomisine bağlı olan vatandaşlar için tek çıkar yol budur.

Türk milleti, sahibi bulunduğu sınırlı toprak cevheri ile buna bağlı tabiat kaynaklarını ve iş gücünü en prodüktif ve rasyonel bir şekilde değerlendirmek zorundadır.

Türk ormancısı, yüzyılı aşan bir zamandan beri kendisine emanet edilen ata yadigârı güzel ormanlarımızı ve mukaddes topraklarımızı korumak, millete yararlı kılmak ve gelişmiş olarak gelecek kuşaklara devretmek için çalışmaktadır.

Çoğu kere manevî ve maddî destekten yoksun olarak, büyük bir yurt sevgisi ve meslek aşkı içinde feragat ve fedakârlıkla seve seve görülen bu hizmete, bundan sonra da aynı inanla devam edilecektir.

Ümit ediyorum ki, bu uğurda harcanan çabalar ve çekilen ızdıraplar yakın bir gelecekte Yeşil Türkiye İdealinin gerçekleşmesi ile dinecek ve mutluluğa dönecektir.

Bu ümitle ömrünü tüketen aziz ve cefakâr meslektaşlarımı rahmetle ve emekli olanları şükranla anarken, görevi başında nöbet tutan arkadaşlarıma daha nice başarılı yıllar diler, hepinizi saygı ile selâmlarım. Teşekkür ederim.